

Adventní světec

František Xaverský, jehož úmrtí před branami Číny roku 1552 si připomínáme každý rok 3. prosince, byl adventní světec. Byl to přece první misionář, který vstoupil na japonskou půdu, a Jan Pavel II. nazval při své návštěvě v Tokiu před lety japonskou církev církví adventní – církví ve společnosti, která teprve čeká na své setkání s Kristem.

Jako mladý španělský šlechtic se František vydal na studia do Paříže s úmyslem udělat církevní kariéru. Pán jej však povolal k apoštolskému životu v chudobě a ve službě druhým, a František poslechl. Další překvapení na sebe nedala dlouho čekat. Místo plánované pouti do Svaté země od něho Pán očekával ochotu nabídnout své služby spolu s hrstkou prvních jezuitů římskému papeži. Misionářem Indie a Dálného východu se stal stejně neplánovaně, když musil zaskočít za člena výpravy, který náhle onemocněl. Službu v portugalských koloniích později dokázal zaměnit za apoštolskou cestu do zcela neznámého Japonska a do Číny.

Adventním životem žije člověk, který počítá s tím, že Hospodin Bůh chce jeho život důkladně proměnit, a který je k této proměně ochoten.

Rudolf Ambrosius Gy

Snášet Boží působení

Vedle modlitby liturgické nebo modlitby rozjímavé opřené o slova Písma zná křesťanská tradice i tzv. modlitbu klidu nebo ticha. V jezuitské tradici byl jedním z jejích učitelů francouzský jezuita Louis Lallemant (1588–1635). Jako instruktor mladších spolubratří během tzv. terciátu je k této modlitbě povzbuzoval, aby byli schopni činit pokroky ve službě Bohu. I přes vzdálenost téměř čtyř staletí jeho slova neztrácejí na inspirativnosti.

Modlitba mlčení nebo klidu je prostým a láskyplným patřením na Boha, láskyplnou pozorností k jeho přítomnosti a sladkým spočinutím duše v něm.

Duše při pohledu na Boha, kterého považuje za jedinou bytost na světě, protože je pro ni vše ostatní ničím, na všechny věci také zapomíná a zbavuje se, nakolik je to jen možné, vzpomínky na každého tvora i afektu k němu. Zůstává před Bohem v mlčení a zastavuje všechny úkony svých mohutností vůči jakémukoliv předmětu. Rozum nedělá nic jiného, než že patří na Boha s vírou, zbavenou jakékoliv lidské úvahy; vůle nečeká na nic jiného než na spočinutí v Bohu. Hle, to je celé cvičení této modlitby.

Mlčet před svrchovaným Bytím

Toto prosté patření na Boha nepůsobí vyhraněně žádné zvláštní poznání; jde o neurčitý a všeobecný pojem

o svrchovaném Bytí, což však Boha představuje lépe než všechny vyhraněné ideje, jež bychom si mohli sami vytvořit. Také spočinutí vůle v něm vyžaduje analogii k tomuto neurčitému pojmu. Co do formy se nejedná ani o díkůvzdání, ani o obětování, ani o prosbu, ani o odlišný úkon nějaké ctnosti. Duch i srdce se nacházejí v úplném klidu, bez toho, že by je něco určitého mělo zaměstnávat. Duše pociťuje mnohem méně naplnění Bohem; ale stačí jí, že ho cítí, nepotřebuje zakoušet mnohost jiného. Ke spokojenosti jí postačuje souhlas s jeho působením v ní, aniž by ho zkoumala.

Neexistuje žádná jiná forma modlitby, která by lépe odpovídala Boží velikosti, a není nic vhodnějšího pro naši nicotu, než stát před jeho svrchovaným Bytím v mlčení. Duše, která tento postoj před Pánem udržuje, svým mlčením vyznává, že Bůh

nekonečně převyšuje vše, co se o něm dá říci nebo myslet. V tomto pokorném postoji mu vzdává nejdokonalější poctu, jakou tvor vůbec může vzdát. Aniž by pronesla slovo, vyjadřuje všechno, co by mu chtěla sdělit – chválou, vděčností, láskou, důvěrou nebo jakýmkoliv jiným afektem. Tím, že vylučuje vlastní nízké jednání, nehodné Boha, ruší zároveň nepravdivost toho, co naši činnost doprovází. Pokud se člověk osvobodí od vlastních úkonů, vstoupí do činnosti Boží a svěřuje mu své bytí a mohutnosti, aby žil a jednal jenom pro něho. (...)

O této modlitbě pojednávalo několik autorů. Svátý biskup ze Ženevy František Saleský o ní často přemítá ve svých listech. Rozlišuje v nich aktivní neboli přirozenou část a pasivní neboli nadpřirozenou část modlitby. Podle jeho slov je třeba se věrně udržovat v předsevzetí vytrvat ve velmi prosté jednotě, v opravdu jedinečné přítomnosti Boha, prostřednictvím úplného odloučení se ode všeho a v odevzdávání sebe samých do náruče jeho nejsvětější vůle. Kdykoliv odvedeme svého ducha mimo tento příjemný pobyt, máme ho přivést jemně nazpět, aniž bychom činili nějaký úkon rozumu nebo vůle. Tato láska plná prosté důvěry, odevzdanosti a odpočinku ducha v otcovském klíně Boží dobroty vynikajícím způsobem obsahuje všechno, po čem lze toužit, aby se člověk zalíbil Bohu.

(Foto archiv)

(...) Sám sv. Ignác o tématu pojednává na různých místech knihy Duchovních cvičení, když radí, aby se člověk zastavil a dále nerozjímal, pokud se jeho vůle již cítí Bohem pohnutá.

Žádná zahálka, ale prostota lásky

Tři druhy lidí se oddávají této modlitbě a docházejí k rozličným výsledkům díky různým dispozicím, v nichž se nacházejí.

První chovají neuvážený nárok na tuto modlitbu, které se chtějí oddat z vlastní iniciativy, avšak plní nedokonalostí, vášní a hříchů, bez usebranosti a vnitřní přitažlivosti. Poněvadž pak ze své strany nedělají nic hlubšího a Pán kvůli jejich špat-

né dispozici ze své strany vůbec nepůsobí, ztrácejí čas a prodlévají ve falešném klidu a opravdové zahálce.

Třetí, kteří již učinili pokroky v duchovním životě a pronikli do poznání sebe sama, jakož i do praxe ctností a čistoty srdce, jsou v modlitbě tak zaujati Bohem pro zvláštní přitažlivost milosti, že v ní ztrácejí jakoukoliv vlastní iniciativu. Je to Pán, kdo je staví do své přítomnosti a kdo v nich všechno působí. Oni nedělají nic jiného, než že snášejí božské působení a souhlasí s ním v láskyplné odevzdanosti. Jejich modlitba je úplně nadpřirozená; téměř nikdy jí nezanechávají a i v největším shonu vnější činnosti se vždy těší z tohoto prostého pohledu na Boha v důvěrném a hlubokém pokoji. To neznamená, že by byli ve stále čiré pasivnosti; Bůh jim opět vrací, mají-li víru, užívání mohutnosti a vnuká jim způsob, jak mají jednat; ale to už pak nejednají nízkým lidským způsobem jako dříve. Jejich způsob jednání je mnohem dokonalejší: všechno je více nadpřirozené a božské.

Druzí, v prostředním stavu mezi dvěma popsány, ne tak nedokonalí jako první a ani tak pokročilí jako druzí, protože se jim nedaří meditoval a protože v tom nenacházejí (navzdory všelikému úsilí) ani chuť, ani téměř žádný prospěch, cítí se být zavázáni k prostému usebrání; následují pak podnět a radu duchovního vůdce a podpírání obvyklou po-

mocí Boží milosti vyloučí úkony rozumu a vůle, takže se nakonec zdržují před Bohem v uctivém mlčení.

Jejich modlitba je přirozená, co se týká způsobu, jakým ji konají. Může být praktikována bez obav z klamu a s velkým duchovním užitkem, jen když se odvážně umrtvují a věrně následují podněty milosti. (...)

Není možné podrobně popsat různé stavy, v nichž se duše člověka při této modlitbě před Bohem ocitá. Někdy zůstává jakoby pohlcená, bez poznání a úvahy o sobě samé; stává se také, že se cítí zalita světlem, které jí odhalí dno vlastních ubohostí. Pak je při pohledu na své hříchy proniknuta zkroušeností, anebo naopak vděčností za Boží dobrodiní, jindy láskou za jeho svrchovanou dobrotu či horlivostí pro spásu duší, anebo horlivostí, která ji vede k tomu, aby přiložila ruku ke každé možnosti uskutečnit dobro. Někdy se spojuje s Ježíšem Kristem a utíká se do svaté duše jeho lidství, aby spolu s ní vzdávala Bohu všechnu slávu, která z ní vychází. Jindy se přidruží k serafínům a k blaženým duchům, aby s nimi adorovala a milovala Boha v největší možné prostotě lásky. Často se cítí naplněna a jakoby sytá potěšením z Boha.

*Z knihy Louise Lallemana SJ
Spiritualita srdce. Duchovní učení
(Olomouc, Refugium 2009, s. 270-274)*

Co je třetí probace

V jezuitské mluvě se vyskytuje jeden zvláštní výraz: terciát neboli třetí probace. Co se za těmito slovy skrývá?

Svatý Ignác a jeho první společníci si představovali Tovaryšstvo jako společenství apoštolsky činné a prakticky užitečné, pracující pro duchovní i všeobecně lidské povznesení jedinců, obcí, měst i celých zemí. K tomu potřebovali muže zbožné a nějak odborně zdatné – od kázání a zpovídání po humanitní a přírodní vědy, inženýrství a umění – ale zároveň také schopné snášet v Ježíšově duchu nejruznější vnitřní i vnější obtíže a nesnáze spojené s prací pro Boží království. Proto se kromě duchovní a intelektuální formace od počátku počítalo se zkouškami, které měly prověřit, zda touha připojit se k Tovaryšstvu je u žadatelů provázena dostatečnými přirozenými schopnostmi a odhodláním pokorně spolupracovat s Boží milostí. Každý jezuita tedy musí projít třemi obdobími takových zkoušek neboli probací (z lat. *probatio* – zkouška).

První probací je kandidatura, jak se nazývá počátečních zhruba čtrnáct dnů po příchodu žadatele do noviciátního domu, kdy kandidáti uvažují nad cílem, duchem a způso-

bem života Tovaryšstva a s novicmistrem otevřeně hovoří o svém předcházejícím životě. První probace je završena třídní duchovní obnovou a přijetím do noviciátu. Druhou probací je pak samotný dvouletý noviciát, po němž následují tzv. první sliby. Při nich kandidát slibuje chudobu, čistotu a poslušnost a zároveň také, že po dokončení formace vstoupí do Tovaryšstva, aby v něm po celý život žil. Definitivní začlenění do Tovaryšstva se pak uskuteční až po dalších několika letech studia, duchovní formace a apoštolské práce složením tzv. posledních slibů. Před nimi má jako závěrečná etapa formace proběhnout již zmíněná třetí probace neboli třetí zkouška, zvaná též terciát.

Napodobit první jezuitu

Jednotlivé etapy jezuitské formace odpovídají výrazným momentům Ignácovy osobní zkušenosti na cestě od obrácení v Loyole až k založení Tovaryšstva v Římě. Jezuitský terciát, který probíhá po studiích a před konečným začleněním do řádu, má jakousi paralelu v období, kdy sv. Ig-

nác a jeho druhové po skončených studiích a po přijetí kněžského svěcení procházeli v druhé polovině roku 1537 severem Itálie a kázali. Ve svých duchovních pamětech Ignác vzpomíná, že se mu v té době vrátila duchovní vidění a že na rozdíl od studií v Paříži zase pociťoval útěchy jako kdysi v Manrese. V Konstitucích se proto o terciátu hovoří jako o posledním období zkoušky ve škole srdce po námahách a starostech se vzděláním rozumu.

Na základě této Ignácovy zkušenosti konávali třetí probaci ti jezuité, kteří přijali kněžské svěcení, a to většinou vzápětí po dokončení studií. V terciátu získávali své první hlubší kněžské zkušenosti většinou v práci pastoračního rázu v prostém a nesnadném prostředí míst chudoby, velmi jednoduchého života a nevzdělanosti nebo špitálů a podobných zařízení. Po letech strávených studiem a získáváním teoretických a abstraktních znalostí tak dostali příležitost znovu oživit svou původní touhu sloužit podle Ježíšova vzoru lidem v jakýchkoli podmínkách, zvláště obtížných a nepřítazlivých. Ve službě nejprostším lidem, hlavně kázáním, výukou katechizmu a zpovídáním, objevovali Kristovu přítomnost a nechávali se jí oslovit, aby potom do svého působení ve školství a s lidmi výše společensky postavenými mohli vnášet opravdu křesťanského ducha, který nerozlišuje osoby podle původu a postavení. Zároveň v doprovo-

du zkušeného instruktora znovu uvažovali nad zakládajícími řádovými dokumenty a konali měsíční duchovní cvičení, aby před posledními sliby rozehřáli svá srdce láskou k svému Pánu a k jeho službě v Tovařystvu Ježíšově. Česká jezuitská provincie mívala v sedmnáctém a osmnáctém století svůj dům třetí probace v Telči, v případě většího počtu probacionistů (tj. těch, kteří procházejí třetí probací) se terciát konal zároveň v Jičíně nebo Chomutově.

Současná podoba terciátu

Od roku 1957 konají třetí probaci před posledními sliby i jezuitští bratři. V posledních desetiletích se v souvislosti s všeobecnou větší nesamozřejmostí víry, komplikovaností vnitřního života, pozvolnějším dozráváním osob a jejich vztahů nebo prostě z praktických důvodů třetí probace obvykle konává až po několika letech apoštolské práce. Důraz se klade na to, aby jezuita v jakémsi „druhém noviciátu“ dostal příležitost k modlitbě a reflexi nad svým dosavadním životem v řádu, aby si znovu uvědomil, jak jej Bůh vedl a vede, a mohl pak svými sliby vyjádřit opravdové celoživotní zasvěcení se službě Kristu a jeho království. Podle revidovaných jezuitských Konstitucí s Doplňkovými normami z roku 1995 je cílem třetí probace, aby každý jezuita na základě konkrétní a osobní zkušenosti dokončil syntézu duchovní, apoštolské, intelektuál-

ní a jiné speciální odborné formace a sjednocení celé osobnosti v Pánu podle cíle Tovaryšstva vyjádřeného Ignácovými slovy: „Když sami pokročí, budou lépe pomáhat druhým v pokroku ke slávě Boha a našeho Pána.“ Důležitým aspektem je také společný život ve skupině terciánů, kteří bývají často z různých zemí, a obohacující zkušenost s jinou kulturou a jiným způsobem prožívání víry v případě, že se terciát koná v cizí zemi nebo na jiném kontinentě.

V dnešní době se při třetí probaci kromě meditace nad základními dokumenty Tovaryšstva, jeho způsobem jednání a nad důležitými okamžiky jeho dějin klade důraz na hlubší zhodnocení dosavadní životní cesty terciána, v níž objevuje stopy Božího vedení a ujistí se o jeho lásce. Zásadním momentem jsou vždy třicetidenní duchovní cvičení, v nichž může tercián s obnovenou živostí nalézt Boha a s jeho pomocí zažít odpuštění a smíření a oživit dynamiku své služby Pánu. Kromě pastoračních experimentů se také často poskytuje příležitost k prohloubenému poznání a praxi ignaciánské spirituality.

V současnosti běží v Tovaryšstvu asi dvacet pět programů třetí probace na různých kontinentech, většinou v angličtině, ale také ve španělštině, francouzštině, chorvatštině, arabštině, polštině a portugalsštině. Většinou trvají šest až osm měsíců, ale nabízejí se příležitosti vykonat ji

i ve zkrácené době čtyř měsíců. Jezuitům, kteří se kvůli své práci nemohou uvolnit na delší dobu, se nabízí zvláštní forma terciátu ve dvou čtyřaž šestitýdenních společných pobytech v letním období dvou po sobě následujících roků, přičemž se mezi lehlý rok prožívá v duchu apoštolského experimentu.

Pěčí jezuitské Konference evropských provinciálů a irské jezuitské provincie byl v roce 2006 zřízen anglickojazyčný evropský terciát v Dublinu s instruktory z Irska a Holandska. Začíná v polovině září a končí v polovině následujícího května a je určen skupině dvanácti jezuitů, z nichž dva bývají z mimoevropských zemí. Evropští jezuité v něm získávají společnou životní a apoštolskou zkušenost na svém kontinentu, s jeho náboženskými specifiky a kontrasty. Pastorační experimenty probíhají v různých zemích Evropy i jinde, přednostně v podmínkách chudoby a sociálního vyloučení.

Terciát je jednou z velmi cenných a ve své době novátorských intuící svatého Ignáce, opírá se o otcovskou roli instruktora třetí probace a o bratrské společenství. Obvykle bývá radostný a osvobozující, obnovuje apoštolskou vitalitu, a dá se říci, že svým způsobem provází jezuitu po celý jeho další život.

František Hylmar SJ

Ponořit se do Krista

Stále jste v jednom kole? Nebylo by nádherné, kdyby si vás šéf zavolal a řekl, že vás vysílá na sedm měsíců do Austrálie, kde o vás bude výborně postaráno, nebudete tam mít žádné závazky a vaším jediným úkolem bude prohloubit svůj duchovní život? „Ale copak to jde?!“ povzdechnete si.

Jste-li jezuita, nejenom že to jde, ale je to přímo povinná součást vaší řeholní formace. I kdyby se vám náhodou do toho nechtělo, dříve či později vás představení na takový pobyt pošlou. Říká se tomu třetí probace, třetí rok neboli terciát. Pro jezuitu je to naprosto jedinečný dar.

Zopakovat si noviciát

Úplně na začátku stojí fakt, že svatý Ignác pochopil, jakou cenu pro začínající skupinku tovaryšů mělo období, kdy čekali na loď, která by je odvezla do Svaté země. Tam plánovali hlásat radostnou zvěst muslimům a vůbec vykonat heroické věci ve službách evangelia. Jenže loď dlouho neodplouvala a čekání trvalo dlouhé měsíce. Ignác se vycvičil v reflexi, což je jeden z charakteristických rysů spirituality, které říkáme ignaciánská. Když něco dělal, všímal si, co to s ním dělá, a pravidelně hlouběji o své zkušenosti uvažoval – reflektoval ji – aby se z ní poučil, aby si hlouběji všímal, co mu Pán říká skrze ni a skrze hnutí srdce, která při ní a po ní pociťoval.

Historici našeho řádu vysvětlují, že právě toto čekání na loď, které na první pohled vypadalo velmi neproduktivně, bylo obdobím, kdy si Ignác uvědomil, že v jeho skupince došlo k důležitému prohloubení a zrání. Když pak Ignác sepisoval Konstituce Tovaryšstva, původně snad chtěl zavést tříletý noviciát. To by ale bylo proti všeobecným zásadám kanonického práva, které dovoluje noviciát maximálně dvouletý. A tak se zrodila skvělá myšlenka zařadit něco jako třetí rok noviciátu na závěr řeholní formace jezuitů, před poslední sliby, jimiž je nový člen definitivně začleněn do řádu. A to právě v návaznosti na zkušenost z čekání na loď, které se ukázalo tak užitečné pro duchovní zrání prvních jezuitů.

Třetí probace se i svou strukturou podobá noviciátu. Vlastně se jedná o jakési opakování důležitých prvků noviciátního programu. Opakování je důležitým mechanismem ignaciánské pedagogiky. Děláte-li totéž podruhé, není to totéž. Už totiž víte,

na co se soustředit, protože při prvním pokusu to s vámi něco začalo dělat.

Můj terciát v Austrálii

Hned po našem příjezdu na třetí probaci do Austrálie – bylo nás dvanáct terciánů – nám náš instruktor Adrian Lyons řekl, abychom se uvolnili. Vysvětlil nám, že na konci programu našim představeným o nás nebude psát žádné posudky a že o každém z nás napíše jen jednu větu – že jsme totiž program absolvovali úspěšně. A ještě dodal, že tento terciát je vlastně tříměsíční program „vpěchovaný“ do sedmi měsíců. Takže vše v poklidu a pohodě. Právě perspektiva dlouhých měsíců bez závazků a stresů byla pro mě osobně klíčem, který mi otevřel netušený prostor svobody a zbavil mé podvědomí latentní hladiny stresu, která mě provází běžným životem plným různých povinností.

Do třicetidenních exercicií jsem vstupoval velkodušně s tím, že se budu postit (nakonec jsem shodil patnáct kilo), že meditaci věnuji pět hodin denně a že první modlitbu dne budu provádět v noci. To vše se mi osvědčilo i v předchozích exerciciích. S exercitátorem jsem se setkával jednou denně na půl hodinky. První dny měly být věnovány pozvolnému vstupu do prostoru modlitby. Hned na začátku jsem si uvědomil, že mi cosi brání v hlubší důvěrnosti s Pánem. Trvalo skoro týden, než jsem tuto překážku identifikoval. Když mi totiž

byly čtyři roky, objevil jsem v sobě prostor fantazie. Problém byl v tom, že jsem do něj nikdy nikoho nepouštěl. Jakmile jsem do něj Pána pozval, otevřel se zcela nový a nádherný prostor důvěrnosti. Plný světla a vděčnosti jsem o tom referoval exercitátorovi. Domníval jsem se, že mi řekne, abych po těchto přípravných dnech začal s vlastními exerciciemi. Jenže on mi řekl, abych hned začal tzv. druhý týden exercicií. To vlastně byl jediný moment, kdy do procesu nějak zasáhl. Jinak mi vždy jen řekl, abych pokračoval v rozjímáních z exerciční knížky. Kdybych sečetl všechno, co mi během toho měsíce řekl, vydalo by to asi tak půl hodiny. Jinak při našich setkáních jen naslouchal.

Exercicie byly opravdu neuvěřitelnou dobou milosti. Jejich význam zkusím jen naznačit. Dvaadvacet let jsem velmi často a pravidelně přistupoval ke svátostem. Patnáct let jsem byl řeholníkem a šest let knězem. Ale

teprve po těchto exerciciích se mohu považovat za křesťana, tzn. za toho, kdo byl ponořen (řecký ekvivalent tohoto slovesa se stal mezi křesťany termínem: *baptizein* znamená ponořit, pokřtít) do smrti Kristovy (srov. Řím 6, 1–10).

Ve srovnání s dobou duchovních cvičení se toho po zbytek terciátu mnoho neudálo. Měsíc jsem dával exercicie ve všedním životě dvanácti učitelům z jezuitské školy v Adelaide a jako poslední experiment jsem pět týdnů vypomáhal v diecézi Port Pirie. Tamní biskup je totiž jezuita a jednou nám vyprávěl o tom, jak má pro oblast mající milion kilometrů čtverečních (tj. jako Francie a Německo dohromady; diecéze má asi 170 tisíc obyvatel, z toho asi šestinu katolíků) jen dvacet dva aktivních kněží a ti že potřebují podporu a pomoc. A tak jsem popojížděl mezi sedmi místy v jeho diecézi, sloužil mše a dělal přednášky o astronomii.

Najít svůj domov

Po třetí probaci trvá obvykle rok až dva, než otec generál jezuitu vyzve k posledním slibům. Poněkud nečekaně se stalo, že sliby složím již 8. prosince tohoto roku. Jsem tomu velmi rád, protože po přivtělení do Tovaryšstva toužím. Cítím se trochu jako nápadník, který požádal svou vyvolenou o ruku a ona mu po patnácti letech rozvažování řekla ano.

Když přemítám nad svými vnitřními hnutími, nejlépe bych to vyjádřil

tak, že posledními sliby chci vyjádřit dvě věci. Předně vděčnost Bohu za Tovaryšstvo, v němž jsem obdržel mnoho darů. Je jich celá dlouhá řada, ale jeden z nich je nejdůležitější – a to pokoj srdce, jaký člověk pocituje, když nalezne svůj domov. Již v 17 letech mi totiž bylo jasné, že bych se měl stát knězem, ale rozhodl jsem se tento krok odložit. Jako záminku jsem mohl použít abnormální situaci církve v ČSSR. To bylo v roce 1987. Během vysokoškolských studií jsem stále jasněji pociťoval nepokoj. Všude jsem viděl znamení, že nemám vstup do řádu oddalovat. Přitom jsem si řeholní život představoval v těch nejčernějších barvách. Nicméně, onen vnitřní neklid byl natolik nepříjemný, že jsem se ke vstupu do řádu přece jen odhodlal. A opravdu, nepokoj zmizel okamžikem vstupu do noviciátu 14. srpna 1995 v Kolíně. Přitom jsem tam prožíval docela nepříjemné situace. Ale místo onoho vnitřního neklidu vládl v hloubi mého srdce pokoj. Veškeré nepříjemnosti byly jako vlny na povrchu, které nijak nerušily pokojné hlubší vrstvy mého nitra. Našel jsem své místo.

Druhé vnitřní hnutí bych popsal tak, že sliby pro mne představují výborný způsob, jak vyjádřit svůj pocit a postoj vůči Tovaryšstvu: mám ho rád, záleží mi na něm, a proto o ně pečuji, pociťuji za ně spoluodpovědnost.

Pavel Gábor SJ

Jezuitou jsem rád

Brněnský vysokoškolský kaplan Josef Stuchlý SJ absolvoval třetí probaci na etapy. Během letních měsíců 2009 a 2010 pobyl v Kalifornii v Culver City na předměstí Los Angeles. Mezi oběma pobyty pokračoval ve své práci v Brně. O jeho zkušenostech je následující rozhovor.

Jak dlouho trvaly tvé pobyty v Los Angeles?

První pobyt trval šest týdnů. Nejprve týden, kdy jsme se seznamovali s místem i s lidmi. Pak následovaly třicetidenní exercicie a poté jsme dva týdny probírali Konstituce a určité pasáže našeho práva.

Poté jsme se rozjeli každý zpátky domů. S tím, kdo nás doprovázel, jsme zároveň měli dohodnuté cíle, o které se budeme průběžně během roku snažit. Kolem Vánoc jsme se my, kteří jsme v terciátu byli z Evropy, tzn. tři Němci, jeden Ital a já, sešli v italské Bologni, kam za námi přijel ředitel celého kurzu John Murphy SJ. S ním jsme mohli hovořit o tom, jakým způsobem se rozvíjí náš duchovní život a jak se nám do něj podařilo zapracovat to, co jsme objevili v našich třicetidenních exerciciích. Zároveň to bylo setkání i se spoluobratry tercianty, což bylo příjemné povzbuzení. Dál třeba udržuji styky s italským jezuitou Jeanem Paulem Hernandezem, protože oba pracujeme s vysokoškoly. Začali jsme určitou spolupráci, můžeme si navzájem vyměňovat zkušenosti i jinak si pomáhat.

Jak vypadal druhý pobyt v Americe?

Ten už byl kratší, v mém případě trval čtyři týdny. Opět jsme nejprve týden, jak s tercianty, tak se svými duchovními průvodci, společně hovořili o tom, co se dělo během uplynulého roku. Následovaly osmidenní exercicie, po nich jsme se opět věnovali trochu našemu řádovému právu, a nakonec jsme týden hovořili o tom, jak terciát změnil náš pohled na naše jezuitské bytí. Přijel tam i budoucí instruktor třetí probace z Austrálie, aby získal nějaké zkušenosti, plus jeden ředitel terciátu z Jižní Ameriky. Takže i s nimi jsme hovořili.

V čem spočívá rozdíl mezi terciátem, který jsi absolvoval, a jinými „prázdninovými“ podobami, kdy jezuita nadvrkrát stráví v domě třetí probace čtyři až šest měsíců?

Zásadní rozdíl je v tzv. experimentech, které má jezuita během terciátu dělat. V typu terciátu, kterým jsem prošel, vlastně zvláštní experimenty nejsou. Experimentem je práce, kterou člověk dělá doma. Tam se má ale snažit něco změnit.

Někdy se říká, že terciát je takový předěl v činnosti, kterou jezuita dělá. V našem terciátu byli třeba jezuité, kteří končili svoji dosavadní práci a po terciátu měli začít něco jiného. Například jeden pracoval ve věznicí jako kaplan, a když končil terciát, tak odcházel na sabatický rok. Nebo druhý, Filip, působil jako kaplan na univerzitě ve Filadelfii a potom přesídlil na Fordham University v New Yorku.

A v tvé činnosti nastal nějaký předěl?

Jednu změnu ten uplynulý rok přinesl. Do mé komunity přišel nový člen – nový vysokoškolský kaplan. To zásadně změnilo mou činnost, protože se teď musím víc věnovat naší brněnské jezuitské komunitě, což doteď nebylo. Také jsem musel nějak vnitřně zpracovat fakt, že sám jako studentský kaplan končím. Po šesti letech práce vznikly mnohé mezilidské vazby, které mám opustit.

K tomu došlo ale až během letošního léta. Dařilo se ti ale prožít tvou práci studentského kaplana během onoho roku skutečně jako experiment? Nebo to prostě bylo totéž jako předchozí léta?

Z mé strany to asi bylo jako v předchozích letech, protože nejsem příliš velký experimentátor. Nicméně Pán Bůh sám experimentoval, dával své milosti, a já jsem to pociťoval. Například ve studentské radě VKH se některé věci ukázaly jako nefunkční a musely se začít dělat prostě jinak.

Potom se snad změnilo i mé bytí jako jezuita. Náš instruktor třetí probace říkal, že terciát je časem změny, kdy jezuita musí přestat uvažovat v kategoriích „já“ a „oni“ a přejít do kategorie „my“. Člověk se začleňuje do těla Tovaryšstva a vidí ho jinak. A skutečně, i během toho roku nejednou začaly přicházet starosti, týkající se naší české provincie nebo celého Tovaryšstva, ne už jen v práci s vysokoškoláky. To přinesl život sám, to jsem nijak neplánoval.

O terciátu se říká, že je to vlastně třetí rok noviciátu. Nabízí se tedy srovnávání jak exercicií, tak experimentů...

I já jsem slyšel o tom, že při prvních exerciciích v noviciátu je člověk naivní, kdežto v terciátu může využít všechno, co se naučil během teologie, k hlubšímu pochopení a prožití. Takže jsem se na to připravoval, vzal jsem si s sebou nějaké biblické komentáře a také poznámky z exercicií v noviciátu a čekal jsem, jestli to půjde srovnávat, nebo ne. Ale musím říct, že jestli něco o exerciciích platí, tak že to je pokaždé jinak. Jinak, než si člověk představuje. Poznámky z mých prvních exercicií jsem nemohl vůbec použít.

Zároveň exercicie proběhly ve velikém pokoji, což mne překvapilo. Jsem zvyklý na útěchy a neútěchy, nahoru a dolů jako na horské dráze. Vlastně všechny mé dosavadní exercicie byly takové. Teď naopak byly poklidné, a to mne překvapilo. Jejich prožívání nebylo teologické, spíše jsem měl možnost předložená témata skutečně zakoušet. Jedinou neútěchou za celou dobu bylo, že jsem se během třetího týdne exercicií uprostřed léta nachladil, což mě provázelo až do konce mého pobytu ve slunné Kalifornii.

A jak bys srovnal svůj celoroční experiment s experimenty v noviciátu?

Pochopil jsem, že experimenty jsou od toho, aby člověk vkročil do míst, kam by v životě nevkočil. Z mého hlediska byl například experimentem příjezd dvou diecézních kněží z Filadelfie, s nimiž jsem objel vlasti české a Polsko a až s podivem zjišťoval, že diecézní klérus je jiný. Mají jiné starosti než my. Například v Polsku nakoupili asi dvacet ornátů, protože byly levnější než ty, které seženou v Americe. Také starosti typu co a jak udělat a co na to řekne farář, nebo uvažování o tom, co udělat, aby mě přeložili nebo nepřeložili z jedné farnosti na druhou, nebo na tu správnou farnost. To mi přišlo naprosto vzdálené. Tehdy jsem si říkal, že jsem rád jezuitou.

Ptal se Petr Havlíček SJ

Bůh své chudé neopustí

Usměvavý indický jezuita Eric Mathias každého snadno nakazí svým zápallem, s kterým už léta bojuje za osvobození dětí nejchudších rodin ze struktur sociální nespravedlnosti. Se stejnou energií, s jakou se snaží dát dětem dalitů vzdělání, usiluje i o odstranění škod po ničivých záplavách v minulém roce. Nedávno přijel do České republiky, aby se setkal s představiteli jezuitského řádu a Arcidiecézní charity Praha.

Eriku, jak se zrodila myšlenka založit misijní stanici mezi dality, nejnižší vrstvou vytlačovanou na okraj indické společnosti?

Už během studií jsem se spolu s dalšími scholastiky zamýšlel nad tím, kde bychom měli dnes působit. Jezuité vždy šli tam, kam nechtěl jít nikdo jiný. Rozhodli jsme se proto vydat mezi nejchudší z chudých. Tak jsem se octl v Pannuru, v jehož okolí žije mnoho dalitů. Byl jsem překvapen obrovskou bídou; Pannur byl zcela izolovaný, nebyla tam elektřina ani telefon, ale tamější lidé byli velmi laskaví.

Jednou v noci zaklepala na dveře fary nějaká žena a zoufale nás žádala o pomoc. Byla těhotná a potřebovala odvézt do nemocnice k porodu. Spolu s dalším scholastikem jsme se rozhodli ji a jejího manžela doprovodit do Manvi. Nakonec ale žena porodila na cestě asi tři kilometry od Pannuru, ale ač jsme se snažili sebevíc, při porodu zemřelo dítě a na následky velkého krvácení i ona. Tu noc jsem nemohl spát. Hluboce mnou otřásl, že jsem musel bezmocně přihlížet tomu, jak tato žena i její dítě umírají a já jim nemám jak pomoci. Plakal jsem až do rána a pevně se rozhodl, že to tak nenechám a že se musím pokusit situaci dalitů změnit.

Jak vypadaly první krůčky nové misie?

Nejdříve jsme si v Pannuru a okolí udělali malý sociologický průzkum. Zjistili jsme, že je v této oblasti mnoho dětí, ale drtivá většina z nich pracuje odmala v zemědělství a nemá možnost získat ani základní vzdělání. Začali jsme tedy navštěvovat vesnice, a nadané děti pak rozesílali do různých škol v Karnátace, protože jsme tehdy ještě sami vlastní školu neměli. Tak jsme během tří let pomohli několika tisícům dětí z mnoha různých vesnic.

Rodiče tomu nejprve moc nepřáli, ale když zpozorovali, že se děti vracejí do vesnic šťastné a že se mezitím naučili mnoho nového a zajímavého, pochopili, že vzdělání je důležitá věc.

Když jsme viděli to obrovské množství dětí v okolních vesnicích, rozhodli jsme se, že sami v Manvi založíme školu a že budeme učit anglicky, protože angličtina je pro dality vstupenka do lepší společnosti. Těší nás, že jsme se stali jedinou školou v celé Karnátace určenou pro dality, kde se učí anglicky hned od první třídy.

Proč je pro dality angličtina tak důležitá?

Protože žijí jako nesvobodní nádeníci vytlačeni na okraj společnosti. Teprve, když dostanou kvalitní vzdělání, mohou se z této nespravedlivé situace vymanit. Díky vzdělání se mohou stát konkurenceschopní i v prostředí, které bylo dosud výhradně doménou těch, kdo pocházejí z vyšších kast. Angličtina se stala univerzálním jazykem, a pokud ji ovládáte a zároveň se naučíte používat počítač, máte šanci dostat dobrou práci. Proto nám bylo jasné, že pokud se děti z dalitských rodin naučí anglicky, budou se moci ucházet o významná místa ve společnosti a změnit systém, a tím i současné životní podmínky dalitů. Heslo naší školy zní: Vzdělání znamená osvobození. Tato slova vyznačují náš program. Někdo by si mohl myslet, že za osvobození dalitů bychom mohli bojovat i jinak. Já jsem ale dnes přesvědčen o tom, že v této oblasti může něco změnit jen vzdělání. V tuto chvíli stále tak 99 % vesničanů nemá ani základní vzdělání. Dokud se toto číslo nezmenší, nebudou mít tito lidé budoucnost.

Je obdivuhodné sledovat, jak rychle se vám podařilo postavit novou školu, budovu, internát...

Vše je to dílem Boží prozřetelnosti, solidarity jezuitských spolubratří a mnoha dárců. Pro mě je zvlášť důležité, že v naší provincii je to jediný jezuitský dům, který stojí na venkově uprostřed dalitů. Misie v Pannuru byla založena v roce 2001, o rok později jsme tam díky německým jezuitům postavili malou školu s internátem. Když nás P. Peter Balleis SJ z norimberské *Missionsprokur* přijel v roce 2003 navštívit, představil jsem mu projekt nové misijní stanice v Manvi. Díky německým dárcům jsme pak mohli koupit 45 akrů půdy a začít realizovat náš obrovský projekt. Dobrodinci z Anglie nám pomohli postavit budovu školy, která je dnes jednou z nejhezčích v okolí.

Jedna dáma ze Spojených států, která byla šokována bídou okolních vesnic, pak zaplatila stavbu internátu, kde nyní bydlí na 200 dětí. V roce 2008 jsme dostavěli budovu jezuitské komunity s malou nemocnicí sponzorova-

nou španělským provinciálem. Ve stejném roce jsme díky vám, dárcům z České republiky a ze Slovenska, zahájili stavbu budovy druhého internátu.

Vzpomínám si, jak jsme během svého pobytu v Manvi kopali jeho základy. Jak tato stavba pokročila?

Do této chvíle jsme postavili přizemí, ve kterém zatím ubytujeme učitele. Těm totiž dosud chybělo zázemí. Díky novým prostornějším místnostem snad naši pedagogové budou moct zlepšovat výuku. Dokud nebudou mít lepší podmínky na přípravu vyučování, pak nebude moc velká šance, že úroveň výuky poroste, a bude pro nás nesnadné získat pro školu dobré učitele.

Při této příležitosti bych chtěl moc poděkovat za velkorysou podporu od českých a slovenských dárců. Když jste k nám v roce 2008 přijeli se skupinou dobrovolníků, děti si vás rychle oblíbily. V našich projektech chceme společnými silami dále pokračovat. Snažíme se nyní především sehnat další finanční podporu. Pracujeme v týmu a pro mne je tato bratrská solidarita mezi námi jezuitu velkým povzbuzením. Proto jsem velmi hrdý na to, co se nám už podařilo.

Děti z jezuitské misie v indickém Pannuru
(Foto Michal Štofaj)

V minulém roce jste ve vaší misii a v širokém okolí čelili masivním záplavám...

Ano, pro postižené rodiny, které přišly během záplav o všechno, nyní stavíme domy mimo povodňové oblasti. Začali jsme stavět prvních 150 domů. Je to týmová práce, snažíme se přimět lidi, aby si sami začali pomáhat. Drtivá většina jsou daliti. Jsou vděční a velmi šťastní, protože by je nikdy ani ve snu nenapadlo, že by mohli mít podobný zděný dům. Takže i díky vám a vaší finanční podpoře jsme mohli nabídnout tuto pomoc. Situace byla opravdu velmi tíživá, teď je to už mnohem lepší.

Celkem potřebujeme pro tyto rodiny postavit 308 domů. Ale zatím nám naše finanční prostředky stačí jen na 250 domů. Pro zbývající domy zatím bohužel nemáme peníze. Ale uvidíme, Bůh je k nám dobrotivý. Když se nám peníze podaří sehnat, postavíme i těch zbývajících osmapadesát.

V Manvi jsi ředitelem školy. Kolik máte v současné chvíli žáků? Slyšel jsem, že nejstarší z nich nedávno složili velmi důležitou zkoušku...

Jsem velmi šťastný z úspěchů našich dětí. V Manvi jsme začali v roce 2004. Nyní už máme 1080 dětí z 65 vesnic. Ty nejstarší nedávno po desáté třídě dělaly státní zkoušku a všechny ji absolvovaly úspěšně. To nám dává naději, že když někomu dáme příležitost, naše děti nás nezklamou. Mnozí z nich pocházejí z venkova, z lesů a různých zapadlých koutů. My jsme je odtud vzali a dali jsme jim vzdělání. Nyní je na nich vidět, jak jsou šťastné.

Naším novým projektem je teď PUC. To je zkratka pro *Pre University Course*. Jde o dvouleté studium, kterým musí v Indii projít každý, kdo chce studovat na univerzitě. Naše provincie nyní zakládá právě toto studium a je opět určené především pro dality, kteří by za normálních okolností neměli ke studiu na PUC přístup, a jejich budoucnost by proto byla nejistá. S PUC teprve začínáme, náš projekt počítá s 200 studentů, ale nebudou to jen děti z okolí Manvi, ale z pěti různých distriktů státu Karnátaka.

Snad se nám podaří založit i univerzitu nebo polytechnickou vysokou školu. Měli bychom mít velké sny, a jsem si jistý, že Bůh své chudé neopustí.

Co vše je pro založení PUC zapotřebí?

Pro tento projekt potřebujeme budovu, knihovnu a pět dobře vybavených učeben: pro fyziku, matematiku, chemii, biologii a informatiku. Plánujeme vybudovat čtyřpatrovou budovu, ale jednotlivá patra budeme stavět postupně. Zatím jsme položili základy a začali suterénem. Díky darům od anglické provincie jsme začali stavět, ale zatím celý projekt nemůžeme dokončit. S Boží pomocí snad všechny peníze seženeme.

Dále potřebujeme sponzorovat naše děti. Jinak nebudeme schopni zaplatit výplaty učitelům, učební pomůcky, ubytování v internátu. Kromě nákladů na stavbu budeme muset pokrýt i provozní náklady. Kdybychom pro děti sehnali více adoptivních rodičů, pomohlo by nám to v provozu školy a dát dětem lepší vzdělání.

Jak se k tomu staví rodiny dětí a jak lidé z ostatních kast?

Ostatní kasty z nás moc spokojené nejsou. Svým způsobem se to dá pochopit. Děti z nejnižší vrstvy pracovaly se svými rodinami na jejich pozemcích. Nyní jsme odtud děti vzali a dali jim vzdělání. Nesouhlasí s tím, ale zatím nám nedělají velké problémy, protože vidí, že naše pozice je silnější a právo je na naší straně, protože vykořisťování je ilegální, kastovní systém je ilegální, nedotknutelnost je ilegální. Navíc vidí, že už nás podporuje příliš mnoho lidí, než aby si mohli dovolit je proti sobě poštvat. Ve vesnicích s nimi rodiče hovoří a pyšní se svými dětmi a tím, co už dokázaly.

Dovol mi nakonec ještě jednu osobnější otázku. Jak ti služba nejchudším z chudých pomáhá v tvém duchovním životě?

Často se zamýšlím nad tím, jak jednal Kristus a jak by se zachoval v naší situaci. On stoloval s chudými, ženami a hříšníky, pomáhal nemocným a slabým, dotýkal se malomocných. Mnozí za ním přicházeli, aby se stali jeho učedníky, a on měnil jejich životy. Nyní sám žiji mezi lidmi, kteří jsou v podobné sociální situaci jako lidé, mezi kterými působil Ježíš. Samozřejmě že velmi důležitou úlohu v mém životě sehrála meditace a duchovní cvičení sv. Ignáce. Cítím se stále Kristem volán ke službě chudým. Jsem velmi šťastný, že jsem jezuitou. Kdybych se jím byl nestal, určitě bych se okradl o štěstí, které mi tato služba přináší.

Rozhovor připravil Jan Regner SJ

P. Eric Mathias SJ vstoupil do jezuitského řádu v roce 1987. Na kněze byl vysvěcen roku 2001 a o šest let později složil poslední sliby. V Indii absolvoval základní a postgraduální studium filozofie a teologie. Je ředitelem školy Xavier určené především pro dality v Manvi ve státě Karnátaka na jihozápadě indického subkontinentu.

Nalezl jsem odvahu

V dnešní africké Zimbabwe pracují jezuité od r. 1879. Tato země, ovládaná již více než dvacet let (od r. 1987) autoritativním režimem Roberta Mugabeho je plna sociálního napětí, které poznamenává i práci církve. V následujícím článku o tom podává svědectví mladý jezuitský kněz.

V tomto roce už se zase věnuji studiu. V následujících řádcích bych se ale chtěl vrátit o dva roky zpět a ohlédnout se za svými zkušenostmi z roku 2008. V té době jsem pracoval v Silveira House, hlavním středisku sociálního apoštolátu jezuitů v naší zemi. Byl jsem v té době zároveň zástupcem ředitele tohoto střediska, koordinátorem projektu *Peace Building* a kaplanem farnosti misie Chishawasha.

Zmanipulované volby

V březnu 2008 se v naší zemi konaly volby, které probíhaly ve smířlivé atmosféře. Opoziční strana v nich získala většinu, ale volební komise prohlásila, že lídr opozice nezískal potřebných 50 % plus jeden hlas. Někteří „ranění lvi“ poražené strany začali mobilizovat své příznivce a naváděli je k tomu, aby trestali nevinné občany, jejichž provinění spočívalo pouze v tom, že se „spletli“ a nevolili tu „správnou stranu“.

Byly založeny tábory a na silnicích byly rostly zátarasy, které měly lidi za-

strašit a způsobit, že při druhém kole voleb dají hlas Mugabemu místo lídru opoziční strany. Od dubna do června toho roku tekla na ulicích krev nevinných občanů, kteří byli týráni a někteří z nich i zabiti. V té době se ředitel střediska nacházel ve Velké Británii na pravidelném každoročním pobytu trvajícím tři měsíce. Tak jsem se ocitl v situaci, že jsem se musel ujmout úlohy ředitele místo něho. Ve stejné době jsem zrovna započal s novým projektem, v jehož rámci jsem spolupracoval s policií. Ke všemu jsem byl knězem teprve krátce, jen devět měsíců od vysvěcení.

Během těchto měsíců zemřelo mnoho osob, aniž se vědělo, kam se poděla jejich těla. Jiní lidé zmizeli a teprve po čase byli objeveni ztýraní. Jiní se museli dívat na to, jak jim ničí jejich obydlí. Hovořím o osobách, které jsem potkal během své práce v roce 2008. Navštěvoval jsem oběti násilí, hospitalizované v tajných soukromých nemocnicích, na-

slouchal jsem vystrašenému vyprávění o jejich děsivých zkušenostech. Měl jsem také příležitost hovořit s politickými agitátory, jejichž hlas byl plný zlosti. Přes to všechno jsem se mezi lidi vydával hlavně sám, bez doprovodu, pouze občas šel se mnou kolega ze Silveira House.

Pomoc obětem násilí

V květnu 2008 přijal Silveira House na přechodnou dobu 88 uprchlíků – obětí politického násilí: 50 žen a 38 dětí. Poskytli jsme jim útočiště, a tím jsme se pro ty, kteří tyto uprchlíky pokládali za nepřátele, sami nevyhnutelně stali jejich nepřáteli. V jedné chvíli vyslali lídři politických agitátorů skupinu mladých, kteří přišli za mnou se vzkazem, že se mám dostavit na schůzku, při níž bych měl být ztrestán za to, že jsme v Silveira House, za jehož vedení jsem byl momentálně zodpovědný, poskytli azyl obětem násilí a že jsme lidi naváděli proti „straně“. Jelikož jsem nechtěl umřít mladý, nešel jsem tam!

Pokaždé, když si vzpomenu na tyto zkušenosti, vidím, že Boží ruka působila v mém životě. Kdepak jsem jinak mohl nalézt odvahu – kterou jsem skutečně našel – k tomu, abych navštěvoval oběti politického násilí ošetřované v soukromých nemocnicích, a zároveň abych se díval zpřímá do očí násilnických politických agitátorů? Někteří kněží a laičtí spolupracovníci mě volali i uprostřed noci, aby mně hlásili útoky, které tyto

osoby organizovaly. Neměl jsem žádnou magickou moc, abych se mohl postavit těmto případům násilí, mohl jsem pouze zavolat na policii nebo jít sám promluvit přímo s násilníky.

Je to bolestná vzpomínka na věci, které jsem zažil. Pozitivní je to, že pokaždé, když jsem viděl zmasakrované osoby, rostla ve mně odvaha hovořit a kázat o spravedlnosti a od-suzovat veřejně politické násilí, netoleranci a nespravedlnost. Smrt mi přestala nahánět strach! Má kázání se stále častěji stávala výkřikem ve prospěch míru a spravedlnosti, než pouhým duchovním povzbuzováním věřících.

To, co mi pomáhalo jít kupředu v situacích tak namáhavě náročných a zároveň děsivých, byla slova obětí: „I když nás budou mlátit a týrat, přesto budeme volit kandidáta, kterého chceme.“ Tato slova plná odvahy a svobody mi ještě dnes znějí v mysli. Zároveň si stále kladu otázku, jak uzdravit rány sociální i psychologické, jimiž tito lidé trpí. Ještě dnes jsou mé modlitby a mé myšlenky plny otazníků, jako je tento, a stále mi dělá starost, jak uzdravit a usmířit zimbabwešský lid.

*Gibson Munyoro SJ
Ze SJS Headlines 11/2010
přeložil Petr Havlíček SJ*

Evropa neví všechno

V říjnu navštívil jezuitský generální představený P. Adolfo Nicolás Švýcarsko a Španělsko. Sám původem ze Španělska, prožil většinu života jako řeholník v Japonsku a ve východní Asii. Jeho pohled na Evropu proto nepostrádá inspirativní odstup.

Dlouhou dobu jste žil mimo Evropu, v posledních dvou letech jste navštívil četné země tohoto kontinentu. Co vás z těchto cest a setkání nejvíc zaujalo?

Ohromuje mne starobylost všeho (bez ironie): nejen osob, budov, kultur, dějin a diskuzí, ale i podezřívavosti mezi národy, strachů a napětí. Všechno v Evropě pokračuje tak, jako by lidská minulost byla stejně skutečná jako ulice jejích starých měst. Dělá na mne také dojem, a ne vždy kladný, ohromná jistota Evropanů o sobě a o svých názorech. V Asii jsou takové postoje považované za aroganci a svévoli. Jsou pochopitelné v evropském kontextu, ale zcela neospravedlnitelné v kontextu světovém. Je pravda, že Evropan ví mnoho věcí, ale neví všechno; a zcela jistě ví velmi málo o jiných světech, stejně skutečných, jako je stará Evropa.

Jaké výzvy se vám v Evropě zdají nejdůležitější pro společnost a jezuitský řád?

Hlavní výzvou, která, jak se zdá, se stále jasněji vynořuje, je sekularizace Evropy. Ta se vyznačuje tím, že se lidé omezují ve svých ambicích, ale zároveň lpí na minulosti. U mnoha lidí vnímám jistou aroganci při popírání všeho, co uniká jejich poznání a co nechápou. Je to opravdová výzva, jak v tomto prostředí křesťansky a lidsky žít.

Jinou důležitou výzvou je hledání odpovědi na otázku, jak se postavit k islámu, který se v Evropě viditelně šíří. Jaké vztahy bychom měli navázat k jeho přívržencům? Měli bychom nabídnout bratrství, prosté lidské přijetí či nejnnutnější pomoc, abychom všichni mohli kráčet životem v nové harmonii, a to tvořivým způsobem?

Třetí výzva je dle mého soudu vytvoření nového způsobu vyjadřování, který by měl uměleckou úroveň, byl dramatický, ohebný a zároveň schopný vyjádřit celé bohatství křesťanské, či prostě náboženské zkušenosti.

Z www.sjweb.info přeložil František Hylmar SJ

Nalezl pramen Života

V neděli 18. dubna 2010 byl ve Valladolidu blahořečen jezuita Bernard František Hoyos (1711–1735). Tento mladý jezuitský kněz byl jedním z nejvýznamnějších šířitelů úcty k Nejsvětějšímu Srdci Ježíšovu ve Španělsku první poloviny 18. století.

Bernardo Francisco de Hoyos se narodil 21. srpna 1711 (podle jiných pramenů 20. srpna) v Torrelobatónu, španělském městečku ležícím asi 25 km od Valladolidu. Jeho otec Manuel Hoyos byl tajemníkem na radnici v Torrelobatónu, jeho rodina ale pocházela z Hoyosu. Matka Františka Seña se narodila v Medině del Campo.

Krátký, ale bohatý život

Chlapce pokřtili šestnáctý den po narození a podle přání rodičů mu dali jméno Bernard. 20. srpna se totiž slaví liturgická památka sv. Bernarda z Clairvaux. Na návrh faráře kostela Panny Marie v Torrelobatónu, kde byl pokřtěn, dostal také jméno František. Dítě tak rodiče svěřili pod ochranu sv. Františka Xaverského, jehož dřevěná socha se v tomto kostele těšila velké úctě.

V devíti letech přijal Bernard v Torrelobatónu svátost biřmování. O rok později odešel studovat do jezuitské koleje v Medině del Campo a po dalším roce se přesunul do jiné jezuitské koleje, tentokrát ve Villagarcía

de Campos. Tam byl také ve svých čtrnácti letech se svolením rodičů přijat do jezuitského noviciátu, který ukončil prvními sliby těsně před svými sedmnáctými narozeninami. Další tři roky pak studoval nejprve filozofii v jezuitské koleji sv. Petra a Pavla v Medině del Campo a pak teologii v koleji sv. Ambrože ve Valladolidu.

O Bernardově zbožnosti a úctě k eucharistii svědčí jeho vlastní zápis, který popisuje vnitřní prožitky během prvních řeholních slibů: „Když jsem začal číst formuli slibů, viděl jsem v Nejsvětější Svátosti samotného Ježíše, který mě poslouchal velmi přívětivě, jako soudce na svém trůnu. Na okamžik jsem zůstal jako bez sebe, když jsem viděl tak velký Majestát. Ale nebylo to zas tak dlouho, aby to někdo zpozoroval.“ Okamžik přijímání pak byl pro Bernarda „příčinou velké milující úcty a uctivé lásky“. Tehdy podle svých slov uslyšel Kristův hlas: „Ode dneška se s tebou co nejužěji spojuji skrze lásku, kterou k tobě mám.“

Ve třiaadvaceti letech začal Bernard studovat čtvrtý ročník teologie. Přestože neměl ještě věk, který by mu podle církevního práva dovoľoval přijmout svěcení, požádali jeho představení o dispenz, který by umožnil Bernardovi přijmout tuto svátost ještě během čtvrtého ročníku. Po svém kněžském svěcení sloužil svou první bohoslužbu v koleji sv. Ignáce ve Valladolidu. Několik měsíců po kněžském svěcení však nečekaně onemocněl na tyfus a ve věku dvaceti čtyř let zemřel.

Apoštol Srdce Ježíšova

Přes svůj krátký život se bl. Bernard stal jednou z nejvýznamnějších osobností, které přispěly k šíření úcty k Božskému Srdci Ježíšovu ve Španělsku. Sám se s touto úctou seznámil náhodou. Když ještě studoval teologii v koleji svatého Ambrože ve Valladolidu, dostal dopis od svého přítele Augustina Cadaveraze, jenž působil jako kněz a profesor gramatiky v Bilbau. Cadaveraze tehdy požádali o kázání v oktávu Božího Těla a on si vzpomněl, že ve Valladolidu četl knihu nazvanou *De cultu Sacratissimi Cordis Iesu* od P. Josefa Galifeta. Při přípravě kázání proto požádal Bernarda, aby mu opsal vybrané úryvky z knihy a zaslal mu je. Mladý student teologie se tedy vydal do knihovny, svazek si zapůjčil a pustil se do práce. První setkání s úctou k Ježíšově Nejsvětějšímu Srdci na něj udělalo velký dojem

(Repro archiv)

a sám se pro tuto formu zbožnosti rozhodl. „V duchu jsem cítil mimořádně silné hnutí, jemné a mírné, ne prudké nebo znepokojující a bouřlivé, a s ním jsem se vydal před svátostného Pána, abych se zasvětil jeho Srdci a přispěl, pokud by to bylo jen trochu možné, alespoň modlitbami k šíření této úcty,“ prohlásil později o této duchovní zkušenosti.

Bernard se cítil zneklidněn tím, že tento vzácný nástroj zbožnosti je tak málo využíván. Byl přesvědčen, že právě v úctě k Ježíšovu Srdci lidé najdou „nádherný zdroj vod Života“. Proto chtěl pro tento výraz vztahu ke Kristu získat i jiné. Nejprve usiloval o to, aby kastilská jezuitská provincie zavedla oficium a svátek Nejsvětějšího Srdce Ježíšova. A když viděl,

(Repro archiv)

jak se jeho nová zbožnost šířila, pustil se nakonec prostřednictvím svých jezuitských představených, známých a přátel k podněcování celého Španělska i Nového světa ke stejnému „posvátnému zápalu zbožnosti“. Do své předčasné smrti roku 1735 tak Bernard de Hoyos napsal několik stovek dopisů, různých poznámek a kázání na toto téma. Po jeho smrti je pečlivě shromáždil jeho duchovní vůdce P. Jan z Loyoly a následně je vydal v knize, kterou nazval *Život ctihodného a andělského chlapce P. Bernarda Františka Hoyos z Tovaryšstva Ježíšova (Vida del V. y angelical joven P. Bernardo Francisco de Hoyos de la Compañía de Jesús)*. Kniha vznikala během čtyř let po

Bernardově smrti a je nám dodnes cenným zdrojem poznání jeho niterného života.

Skrytý v Bohu

Od okamžiku zasvěcení se Kristu byl mladý jezuita podle svých slov zcela uchvácený a ponořený do jeho Božského Srdce. Při jídle, spánku, studiu a během všeho, co dělal, se mu nezdálo nic tak blízko jako Ježíšovo Srdce: „Když jsem před Svátostným Pánem, zaplavují mě proudy jeho nejslastnějších dobrodiní. (...) Svě ubohé srdce jsem uzavřel a skryl do jeho, kde jsem skrze podivuhodné duchovní vidění spatřil Otcovy poklady a bohatství uložené v tomto svatostánku.“

V jednom ze svých listů svému duchovnímu vůdci Janu z Loyoly Bernard přiznal: „Překvapilo mně, jak divem tohoto posvátného zápalu se lidé vzdělání, moudří, důvěryhodní a velkého nadání nechali pohnout téměř ještě chlapcem k nové a pro ně neznámé zbožnosti.“ A Jan z Loyoly k tomu dodal: „Mezi těmito jezuitu byli provinciálové, rektori, učitelé, kazatelé, misionáři, tedy přední muži naší kastilské provincie. Ale jak Nejsvětější Srdce vydechovalo plameny a žár skrze ústa a pero našeho mládence, lidská moudrost a učnost nemohla obstát.“

František Kuběna SJ

Český barokní Xaverius

Letošní podzim přinesl na trh nesmírně zajímavou publikaci o sv. Františku Xaverském. Reflektuje podoby úcty k tomuto světci a neúnavnému misionáři v prostředí barokních Čech a Moravy 17. a 18. století v mnohotvárnosti jejích podob. Její hlavní pozornost se věnuje oblasti české literární tvorby. Publikace je dílem celého kolektivu editorů, zejména studentů bohemistiky na Filozofické fakultě UK v Praze, vedeného Alenou A. Fiedlerovou a Janem Andřelem. Je to kniha svou podobou vědecky odborná, čtenářskou přístupností je však určená široké veřejnosti.

Kniha zveřejňuje deset textů, vybraných z bohaté české barokní produkce věnované sv. Františku Xaverskému. Najdeme mezi nimi nejrozšířenější český překlad mystické básně neboli „vzdychání“ sv. Františka, dále dobový „reportážní“ popis oslav tohoto světce v Neapoli roku 1656, dvě modlitební příručky xaveriánských ctitelů, soupis zázraků událých se v Čechách 17. století na jeho přímluvu, tři kázání a další drobné texty.

Publikace se snaží zachytit celou šíři podob a postupnou proměnu uctívání sv. Františka Xaverského,

Františku Nebeský, vyslanče přesmořský

Podoby úcty k sv. Františku Xaverskému v českých textech 17. a 18. století
Příbram, Pistorius & Olšanská 2010. 248 s.
ISBN 978-80-87053-46-1

což se jí daří. Editované texty a úvodní studie ukazují, jak popularita tohoto světce v českých zemích rostla, ba dokonce přežila i zrušení jezuitského řádu a osvícenský racionalismus a přetrvávala hluboko do 19. století. Úcta ke světci se šířila mezi duchovenstvem i šlechtici, vzdělanci i prostým lidem. Pro jedny byl zejména apoštolem a patronem misionářů, pro další divotvůrcem chránícím proti moru, přímluvcem za dobrou hodinu smrti či ochráncem před jakýmkoliv neštěstím. To vše je dokladem toho, jak tento španělský světec a apoštol Dálného východu v českém prostředí zdomácněl.

Petr Havlíček SJ

Zprávy

Praha/Brno/Olomouc

■ Na přelomu září a října zahájili studenti akademický rok slavnostními bohoslužbami. V Brně, Olomouci i v Praze se této akce zúčastnilo i několik jezuitů, kteří jsou u nás pověřeni působením ve vysokoškolské pastoraci. Jejich vzájemná spolupráce otvírá možnosti většího propojení mezi jednotlivými studentskými centry.

V Olomouci se slavnostní zahájení akademického roku konalo již 22. září. Zahajovací bohoslužbu v jezuitském kostele Panny Marie Sněžné sloužil olomoucký světící biskup Josef Hrdlička.

Největší návštěvností na zahajovací bohoslužbě se mohli pochlubit v Brně. Zahájení nového akademického roku 5. října proto neproběhlo ve studentském kostele, který by byl pro počet příchozích příliš těsný, ale na Petrově v katedrále sv. Petra a Pavla. Mši svatě předsedal biskup Vojtěch Cikrle, který ve své promluvě vyzdvihl především působení Ducha svatého v každém pokřtěném.

V české metropoli se slavnostní zahajovací bohoslužba konala také v úterý 5. října v kostele Nejsvětějšího Salvátora. Mši svatou, které předsedal profesor P. Tomáš Halík, hu-

debně doprovodila salvátorská schola.

V Praze a Brně se také s novým akademickým rokem vyměnili jezuitští duchovní. Dekretem arcibiskupa Dominika Duky byl od září ustanoven farním vikářem Akademické farnosti Praha při kostele Nejsv. Salvátora Jan Regner SJ. Nahradil tak Petra Havlíčka SJ, který dále pokračuje v působení při pražském kostele sv. Ignáce. V Brně vystřídal Miroslav Herold SJ dlouholetého studentského kaplana Josefa Stuchlého SJ, který nadále v moravské metropoli zůstává jako rektor jezuitského kostela Nanebevzetí Panny Marie.

Velehrad/Svatý Hostýn

■ V neděli 26. září v pravé poledne se ve velehradské bazilice Nanebevzetí Panny Marie a svatých Cyrila a Metoděje sešlo více než třicet poutníků, kteří se navzdory deštivému počasí vydali na pěší pouť do nejnavštěvovanějšího poutního místa u nás, na Svatý Hostýn. Účastníkům třídní poutě ve dnech 26.–28. září nejprve na Velehradě požehnal tamější farář Petr Přádka SJ. Pořadatelem poutě byly Matice velehradská a Matice svatohostýnská. Navzdory nepřízní počasí poutníci dorazili v úterý 28. září v pořádku na Svatý

Hostýn, kde spolu se zástupci obou Matic slavili děkovnou bohoslužbu.

Olomouc

■ Jezuitské nakladatelství Refugium vyhrálo čtenářskou anketu Katolického týdeníku o Knihu čtenářů roku 2010. Získalo ji za titul Vatikánské promluvy s humorem od Tomáše Špidlíka SJ. Na druhém místě se v anketě umístil František Lízna SJ se svou knihou Pouť za sv. Kateřinou Sienskou, kterou vydalo brněnské nakladatelství Cesta.

Klatovy

■ Občanské sdružení Bartolomeo připravilo ve čtvrtek 16. prosince ve spolupráci s Městskou knihovnou v Klatovech fiktivní disputaci mezi Jakoubkem ze Stříbra a mladým barokním jezuitou. Na disputaci vystoupili historici prof. Petr Čornej a Miroslav Herold SJ.

Řím

■ Od 11. do 14. listopadu se v exercičním domě v Monte Cucco na periferii Říma poprvé setkali evropští jezuité a jejich spolupracovníci, kteří působí v pastoraaci univerzitních studentů. Hlavním tématem konference byla otázka, nakolik může tato pastorační péče přispět k evangelizaci v současné sekularizované Evropě. Na setkání přijelo na třicet účastníků z deseti zemí včetně čtyř jezuitů z České republiky.

■ Po dlouhé nemoci navždy odešel děkan prestižní Teologické fakulty Gregoriánské univerzity Donath Hercsik SJ. Německý jezuita zemřel v sobotu 13. listopadu ve věku 45 let po boji s nevléčitelnou chorobou. Na Gregoriánské univerzitě působil od roku 2001 a o sedm let později se stal děkanem Teologické fakulty. Pohřební obřady se konaly v římském kostele sv. Ignáce v úterý 16. listopadu. Po Američanovi Johnu O'Donnellovi SJ, který zemřel v roce 2005, je to v poslední době již druhý jezuita, jehož děkanský úřad náhle ukončila rakovina.

■ Sbor kardinálů ztratil jednoho ze svých nejlepších členů. Jezuitský kardinál Urbano Navarrete Cortés, bývalý rektor Gregoriánské univerzity a dlouholetý profesor kanonického práva, zemřel 22. listopadu ve Věčném městě ve věku 90 let. Pohřeb se konal ve středu 24. listopadu před polednem v bazilice sv. Petra.

■ Jezuitský astrofyzik P. Pavel Gábor složil ve středu 8. prosince na slavnost Neposkvrněného početí Panny Marie své slavné sliby v Tovaryšstvu Ježíšově. Učinil tak spolu s dalšími jezuitou při mši, kterou sloužil generál řádu P. Adolfo Nicolás v římském chrámu Jména Ježíš (del Gesù).

Jubilea

P. Petr Havlíček	Praha	25. 3.	5 let kněžství
P. Miroslav Herold	Olomouc	25. 3.	5 let kněžství
P. František Pevný	Brno	16. 2.	90 let
P. Antonín Holas	Český Těšín	12. 2.	85 let
P. Petr Kolář	Praha	7. 2.	70 let

Srdečně blahopřejeme

Seznam podporovatelů od 1. listopadu do 2. prosince 2010

Jaromíra Matysková, Opava; Ing. Ludvík Rušar, Pacov; Petr Doležal; Stanislav Brázdil, Otrokovice; Eliška Ludvíková; Vít Kuběna; RNDr. Anna Sekaninová, Brno; Jarmila Musilová, Liberec; Lumír Volný, Ostrava; Pavla a Jaroslav Gébloví, Litovel; Vojtěch Koutný, Kladky; Markéta Hamplová; Jarmila Jánská; Kongregace dcer Božské lásky, Opava; Josef Štěpán, Jiřetín; Mojmír Trávníček, Nový Hrozenkov; Jarmila Neumannová, Praha; Marie Novotná, Sedlec-Prčice; Jan Blaha, Dolní Bojanovice; Miroslav Jírů, Brno.

Všem dárcům upřímně děkujeme

Hojnost radosti z příchodu Světa,
které rozhání každý stín a temnotu našich dní,
a mnoho úspěchů v roce 2011

přeje *redakce*

Foto na třetí straně obálky:
Svatý Josef s Ježíškem
(Foto Petr Vacík)